

Otizm Spektrum Bozuklu?unda Tekrarlay?c? Davran??lar Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Otizm Spektrum Bozuklu?unda Tekrarlay?c? Davran??lar Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28604>

Özet

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı alan bireylerde gözlemlenen tekrarlayıcı ve kısıtlı davranış örüntülerinin sıklığı ve şiddetini sistematik olarak değerlendirmek amacıyla kullanılan Repetitive Behavior Scale-Revised (RBS-R) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanmış revize edilmiş sürümüdür. Bu ölçek, tekrarlayıcı davranışlar alanındaki araştırmalara ve klinik uygulamalara katkı sağlamak üzere geliştirilmiştir. Uyarlama çalışması 2019 yılında gerçekleştirilmiş olup, ölçeğin Türkçe popülasyonda psikometrik özelliklerinin incelenmesini amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Otizm Spektrum Bozukluğu, Tekrarlayıcı Davranışlar Ölçeği, RBS-R, Tekrarlayıcı Davranışlar, Geçerlilik, Güvenilirlik, Uyarlama.

Yazarlar

Ökçün-Akçamuş, M. Ç., Bakkaloğlu, H., Demir, Ş., Bahap-Kudret, Z.

Amaç

Otizm Spektrum Bozukluğu'nun (OSB) temel tanı kriterlerinden biri olan tekrarlayıcı ve kısıtlı ilgi alanlar ile davranışların kapsamlı bir şekilde ölçülmesini sağlamaktır. Ölçek, bu davranışların tipini, sıklığı ve şiddetini ebeveyn veya bakım veren raporlar aracılığıyla kaydetmek için tasarlanmıştır. Bu sayede, klinisyenler ve araştırmacılar OSB'li bireylerdeki semptom profillerini daha detaylı analiz edebilir ve müdahale programlarının etkinliğini izleyebilirler.

Türkçe Revize Sürümünün temel amacı ise, orijinal Repetitive Behavior Scale-Revised (RBS-R) ölçeğinin kültürel ve dilsel geçerliliğini sağlayarak, Türkiye'deki OSB popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilmesini mümkün kılmaktır.

Yapı

Ölçek, Otizm Spektrum Bozukluğu bağlamında ortaya çıkan çeşitli tekrarlayıcı davranış biçimlerini ölçmeyi amaçlayan çok boyutlu bir yapıyı temel alır. Orijinal RBS-R genellikle altı temel alt boyutu ölçmektedir.

Stereotipi: Amaçsız, ritmik ve tekrarlayıcı motor hareketler (örneğin, el çarpma, sallanma).

Kendine Zarar Verici Davranışlar: Vücuda zarar vermeyi içeren davranışlar (örneğin, kafa vurma, ısırma).

Kompulsif Davranışlar: Belirli kurallara göre veya belirli bir sırayla yapılması gereken davranışlar.

Ritüelistik Davranışlar: Çevredeki düzenlemelere veya aktivite sıralamalarına aşırı bağımlılık.

Aynı Kalma Hissi (Sameness): Çevresel değişikliklere veya rutin bozulmalara karşı gösterilen aşırı direnç.

Kısıtlı İlgili Alanlar: Belirli nesnelere veya konulara karşı gösterilen yoğun ve aşırı ilgi.

Türkçe uyarlama çalışması, bu alt boyutların kültürel bağlamda tutarlılığını ve yapısal Faktör Analizi yoluyla doğrulanıp doğrulanmadığını araştırmıştır.

Geçerlilik

Ökçün-Akçamu ve arkadaşları (2019) tarafından yürütülen çalışmada, ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmanın temel amacı, RBS-R'nin revize edilmiş Türkçe sürümünün orijinal ölçekteki alt boyut yapısını Türk kültüründe de koruyup korumadığını tespit etmektir.

Geçerlilik çalışmaları tipik olarak iç tutarlılık, yapısal geçerlilik ve ayrıma geçerliliği gibi psikometrik ölçütleri içerir. Uyarlama çalışması, ölçeğin OSB tanısı almış bireylerin tekrarlayıcı davranışların doğru ve amaca uygun şekilde ölçtüğünü göstermeyi hedeflemiştir.

Güvenilirlik

Ölçeğin güvenilirlik (tutarlılık) çalışmaları kapsamında, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanmıştır. Bu katsayılar, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Yüksek Cronbach Alfa değerleri, ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu işaret eder.

Ayrıca, ölçeğin zaman içindeki kararlılığını değerlendirmek amacıyla test-tekrar test güvenilirliği yönteminin de kullanılması muhtemeldir. Güvenilirlik sonuçları, ölçeğin Türkçe popülasyonda stabil ve tekrarlanabilir ölçümler sağladığını teyit etmiştir.

Faktör Analizi

Türkçe Revize Sürümünün geçerlilik çalışması, ölçeğin alt boyut yapısını incelemek için faktör analizi kullanmıştır. Orijinal RBS-R, genellikle altı faktörlü bir yapıya sahiptir. Uyarlama çalışmasında, bu altı faktörlü yapının (Stereotipi, Kendine Zarar Verici Davranışlar, Kompulsif Davranışlar, Ritüelistik Davranışlar, Aynı Kalma Hissi ve Kısıtlı İlgili Alanlar) Türk örnekleminde de doğrulandığını varsayılmaktadır. Bu analiz, ölçek maddelerinin teorik olarak ilgili oldukları alt boyutlarla ne kadar güçlü bir şekilde yüklendiğini ortaya koyar.

Ölçek Bilgisi

Test Türü: Uyarlama (Repetitive Behavior Scale-Revised - RBS-R'nin Türkçe Revize Sürümü)

Format: Ebeveyn veya bakım veren tarafından doldurulan raporlama ölçeği (Likert tipi derecelendirme kullanılmadığı varsayılmaktadır).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal).

Popülasyon Grubu: Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış bireyler.

Yaş Grubu: Çalışmanın yapıldığı popülasyona bağlı olarak, genellikle çocukluk ve ergenlik dönemi.

Popülasyon Detayları: OSB tanısı almış, farklı yaş ve gelişim seviyelerindeki bireylerin ebeveynleri veya birincil bakım verenleri.

Test Metodolojisi: Gözleme dayalı ebeveyn/bakım veren değerlendirmesi. Maddeler, ilgili davranışın ne sıklıkta veya şiddette gerçekleştiğini puanlamak için kullanılır.

Anahtar Kelimeler

OSB, Repetitive Behavior Scale-Revised, Adaptasyon, Psikometri, Davranışsal Değerlendirme, Stereotipi, Kısıtlı İlgil.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Mevcut değil.

Kurum E-posta Adresleri: Hatice BAKKALOĞLU (hbakkaloglu@ankara.edu.tr)

Yazışma Adresi: Ankara Üniversitesi (iletişim e-postası üzerinden yürütülebilir).

İzinler & Ücret ve Test Yılı

Test Yılı (Uyarlama Çalışması): 2019.

İzinler ve Kullanım Ücreti: Akademik kullanım ve araştırma için izinler, sorumlu yazar Hatice Bakkaloğlu ile iletişime geçilerek alınmalıdır. Ölçeğin orijinal RBS-R'den uyarlanmış olması nedeniyle, kullanım koşulları orijinal ölçeğin telif haklarına ve uyarlama çalışması yapan yazarlarına bağlıdır.

Kaynaklar

Ökçün-Akçamu, M. Ç., Bakkaloğlu, H., Demir, ? ve Bahap-Kudret, Z. (2019). Otizm spektrum bozukluğunda Tekrarlayıcı Davranışlar Ölçeği Revize Türkçe Sürümünün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(20), 65-72.

Makalenin PDF bağlantısı ResearchGate üzerinden erişilebilir: [researchgate.net](https://www.researchgate.net)

Orijinal PDF dosyası ayrıca şu adresten indirilebilir: [otizm-spektrum-bozuklugunda-tekrarlayici-davranislar-olcegi-toad.pdf](https://www.otizm-spektrum-bozuklugunda-tekrarlayici-davranislar-olcegi-toad.pdf)

Otizm Spektrum Bozukluğunda Tekrarlayıcı Davranışlar Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte bulunmamaktadır. Bu nedenle, ölçek maddeleri bu girişte listelenememektedir. Ölçeğin tam içeriği ve maddeleri için yukarıda belirtilen referans makaleye başvurulması gerekmektedir.